International Journal of Intangible Heritage

Siden juni 2006 har det første nummer af et nyt videnskabeligt tidsskrift: *International Journal of Intangible Heritage* været tilgængeligt online: <http://www.ijih.org> (tidsskriftet distribueres også i en papirudgave, og udkommer en gang årligt, nr. 2 forventes omkring maj 2007). Der er tale om et akademisk, 'refereed' tidsskrift, der dækker teori og praksis i forhold til forskning, bevaring og formidling af de aspekter af kultur og kulturarv, som i den internationale juridiske terminologi betegnes 'intangible heritage', som kan oversættes til immateriel eller u håndgribelig kulturarv. Tidsskriftet tilstræber, som det hedder i forordet: "to serve as a spotlight on this important and growing aspect of heritage studies." (IJIH, 1, 2006, 10).

Lanceringen af det nye tidsskrift afspejler de seneste to årtiers stigende opmærksomhed om den del af kultur, som ikke nødvendigvis manifesterer sig i materielle genstande, samlinger, bygninger eller kunstværker, men alene eksisterer som noget u håndgribeligt i form af sprog, ritualer, social praksis, mundtlige overleveringer, traditionel viden og færdigheder, og performativ praksis som dans, sang, musik og teater. Tidsskriftet er blevet til på initiativ af Koreas National Museum, og ICOMs koreanske nationalkomité, med finansiel støtte fra det Koreanske Kulturministerium. Redaktionskomitéen har en international sammensætning med forskere fra Storbritannien, Australien, USA, Sydafrika, Korea og Kina. Initiativet var et resultat af ICOMs generalforsamling i oktober 2004 i Seoul med temaet: Museums and Intangible Heritage.

Initiativet til det nye tidsskrift er blot det seneste af en lang række internationale initia-

tiver, som først og fremmest er taget i UNESCO regi siden 1980'erne, og som især har rettet sig mod beskyttelsen af kulturel diversitet og de folkløristiske aspekter af kulturarv.

I 1982 nedsatte UNESCO en komité til beskyttelse af traditionelle kulturelle udtryk, det resulterede i vedtagelsen på UNESCOs generalforsamling i 1989 af *The Recommendation for the Safeguarding of Traditional Culture and Folklore*. Introduktionen i 1984 af *The Living Human Treasure Programme* markerede endnu et initiativ til fremme af kulturel diversitet med fokus på de immaterielle og folkløristiske aspekter. Tanken om *Living Human Treasure* stammer fra Japan, hvor man allerede i 1950'erne påbegyndte en normativ regulering af området – systemet lægger vægt på de person-bårne færdigheder og viden i forhold til specifikke kreative og håndværksmæssige aspekter af kulturarv.

Til denne række af initiativer hører også *The Proclamation of Masterpieces of the Oral and Intangible Heritage of Humanity*, som blev vedtaget af UNESCO i 1997, og som var medvirkende til at bane vejen for det seneste og måske mest langtrækkende UNESCO initiativ i retning af beskyttelsen af immateriel kulturarv: *The Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage*, vedtaget på UNESCOs 32. general forsamling i oktober 2003, med ikrafttræden den 21. april 2006. Den nye konvention er foreløbig den 'juridiske kulmination' på den lange række internationale initiativer til beskyttelse af kulturarv. Med denne nye konvention indskrives den immaterielle kulturarv i det globale, institutionelle system, og udvider forestillingen om en verdensarv med en immateriel dimension.

Med i denne række af initiativer med fokus på de u håndgribelige aspekter af kulturarv er også *The Universal Declaration on Cultural Di-*

versity, 2001, og *The Convention for the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions*, 2005 – initiativer i direkte forlængelse af 1997 proklamationen og 2003 konventionen.

Desuden bør nævnes ICOMs seneste revision af de museumsetiske regler, 2006, som lægger vægt på 'stakeholder'problematikken – udmøntet især i principperne 4 og 6 : "interaction with the constituent community" (principle 4); "respect for requests from originating communities" (4.4) and "collaboration with the communities from which their collections originate as well as those they serve" (6). Det må nødvendigvis have konsekvenser i retning af en mere inkluderende og pluralistisk tilgang til fortolkning, dokumentation, bevaring og formidling af samlinger, som må bero på dialog med grupper eller individer, som har en tilknytning til genstande i de pågældende samlinger.

Det er således tydeligt, at de immaterielle aspekter af kulturarv tillægges stigende betydning – afspejlet dels i den internationale lovgivning på kulturområdet, dels også i museernes ændrede rolle i samfundet.

Den stigende betydning, der tillægges de uhåndgribelige eller immaterielle aspekter af kulturarv, kan ses som en del af de stadigt udvidede forestillinger om kulturbegrebet – fra Herders essentialistiske definition af kultur som beroende på enheden mellem territorium, folk og historie, til de "forhandlede processer" (Clifford), der kendetegner forståelsen af kultur i det 21. århundrede.

De skiftende forestillinger om kultur afspejles i skiftende forestillinger om museernes rolle og funktion i samfundet, som især tog form med den Ny Museologi. Senest udgør den stigende opmærksomhed om de immaterielle aspekter af kulturarv og ikke mindst 2003 kon-

ventionen, en udfordring i forhold til etablerede museologiske og kuratoriske praksisser. Disse problemstillinger diskuteres bl.a. i forhold til museernes forpligtelser i: ICOFOM, München 2000 *Museology and the Intangible Heritage*; ICOM's 20th General Conference, Seoul 2004, med temaet: *Museums and Intangible Heritage*, UNESCOs *Museum International*, 221, 222, Maj 2004, og ikke mindst i det første nummer af *International Journal of Intangible Heritage*, vol.1, 2006, som anmeldes her.

Meget kort fremstillet kan man konstatere, at siden 1970'ernes realisering af øko-museums tanken (Rivière og de Varine) har tanken om museet, ikke som finkulturens højborg, og end ikke nødvendigvis som en samlingsorienteret institution, men som et sted for lokal involvering og engagement, hvor fokus netop er på de immaterielle aspekter af levende kultur og kulturarv, gjort sig stadigt stærkere gældende. Man kan hævde, at opmærksomheden på de immaterielle aspekter af kulturarv er det mest afgørende element i forhold til den kontekstualisering af museale samlinger, som kan ses som en af de største udfordringer for nutidens museer (ICOFOM, 2000,p.58-66).

Det første nummer af *International Journal of Intangible Heritage* indeholder 8 artikler (udover forord og introduktion til det nye initiativ). Gennemgående spiller UNESCOs 2003 konvention om den immaterielle kulturarv – i kraft af dens funktion som et nyt regulerende instrument på kulturbearingsområdet – en central rolle i argumentationerne i de forskellige artikler. Fokus i flertallet af artiklerne er på de museologiske udfordringer i forhold til indsamling, dokumentation og formidling af uhåndgribelige aspekter af kulturarv i konkrete samlinger, opgøret med en sta-

132 tisk og fremmedgørende fortolknings- og formidlingspraksis, hvor fokus har været på de materielle aspekter, og nye bestræbelser på at inkludere lokale interessegrupper i det museale arbejde – eksempelvis i Te Papa Tongarewa Museet, New Zealand; Vietnams Etnografiske Museum; og New Jersey Historical Society. Problemstillinger i forhold til dokumentation af immateriel kulturarv, bl.a. ved brug af digitale medier, diskuteres; ligesom sociale og politiske aspekter af betræbelsen på at bevare immateriel kulturarv blot lige strejfses, skønt der her ligger en lang række meget aktuelle problemstillinger i forhold til nutidens globaliserede samfund.

En længere artikel af Patrick Boylan, chefredaktør af det nye tidsskrift og emeritus professor ved Department of Cultural Policy and Management, City University, London, belyser især de udfordringer og krav til museums-personale i samtlige faglige specialiseringer, som følger af den udvidede forståelsesramme i forhold til kulturarv, som afspejles i den nye konvention. Boylan stiller bl.a. en række spørgsmål, på grundlag af konventionen, som giver anledning til nøjere overvejelser: "Will new organisations and services, a new profession even, be created to give effect to the new treaty and if so, will these challenge, threaten even, the traditional roles of museums and museum professionals in relation to the heritage?" (IJIH, 1, 2006, 55). Yderst vedkommende spørgsmål, som grundlag for nødvendige refleksioner over hvordan kulturarv defineres, hvilken rolle kulturarv tillægges i samfundet, og måske især i forhold til, hvordan museerne imødekommer de udfordringer, som den praktiske implementering af den nye konvention, skaber.

Der er god grund til at hilse dette nye internationale tidsskrift velkommen som et nyt fo-

rum for den videnskabelige diskussion om de skiftende definitioner af kulturarv, kulturens betydning i politiske og sociale sammenhænge, og om museernes formål. Det nye tidsskrift rækker således ud over de videnskabelige discipliner omkring kulturstudier generelt og museologien specifikt, og ind i problemstillinger med væsentlig betydning for, hvordan mennesker lever og tænker i nutidens flerkulturelle samfund.

Beate Knuth Federspiel, lektor, Kunstakademiets Konservatorskole.

Adresse: Esplanaden 34, 1263 København K, (45) 33 74 47 64. E-mail: bkf@kons.dk, www.kons.dk